

Data ukazují blížící se velké demografické změny a potvrzují nutnost zásadní proměny zdravotní péče a posílení prevence

12.1.2026 - | Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS) upozorňuje na nastupující zásadní demografické změny českého zdravotnického personálu i české populace jako takové. Ty v následujících letech výrazně ovlivní fungování českého zdravotního a sociálního systému. Vládní programy na podporu navýšení personálních kapacit ve zdravotnictví mají spolu s dalšími kroky potenciál tyto změny kompenzovat, pokud se podaří nově vystudované zdravotníky nasměrovat do potřebných oborů. Vyplývá to z analýz a predikcí prezentovaných ředitelem ÚZIS prof. Ladislavem Duškem 10. ledna v pořadu Hyde Park Civilizace na ČT24.

Podle dlouhodobých projekcí se do roku 2040 více než zdvojnásobí počet obyvatel ve věku 80 let a více. Nejrychleji poroste skupina osob ve věku 85+, tedy populace s nejvyššími nároky na zdravotní, ošetrovatelskou a sociální péči. Současně Česká republika čelí propadu porodnosti, což povede k nedostatku mladých lidí na trhu práce i v pečujících profesích.

„V období přibližně let 2035 až 2040 nás čeká prudký nárůst zdravotně nejzranitelnější části společnosti. Na infrastrukturní, personální a kapacitní přípravu systému máme zhruba pět až sedm let,“ upozornil prof. Dušek.

Data ÚZIS ukazují, že s rostoucím věkem dramaticky narůstá chronická nemocnost. Ve věku 60-65 let má přibližně 30 % populace závažné chronické onemocnění, ve věku 75+ se tento podíl blíží 50 %. Přestože se v Česku daří prodlužovat celkovou délku života, délka života ve zdraví zůstává výrazně kratší – přibližně 62 let, což je pod úrovní řady západoevropských zemí.

Zdroj: FB profil Věda 24

Zvlášť výrazný je očekávaný nárůst některých chronických onemocnění. Počet pacientů s diabetem mellitus by měl vzrůst z přibližně 1,07 milionu v roce 2020 na více než 1,25 milionu v roce 2035 a přes 1,4 milionu v roce 2050. U demencí se odhaduje nárůst o více než 50 % do roku 2030 a téměř půl milionu pacientů kolem roku 2050.

„Tyto trendy nejsou nevyhnutelné. Silná primární prevence a včasná léčba mohou významně ovlivnit, kolik let lidé prožijí ve zdraví. Celé řadě onemocnění, typicky onkologickým, metabolickým a kardiovaskulárním, lze do značné míry předejít nebo je zastavit zdravým životním stylem či screeningovými programy. To vede nejen k delšímu životu ve zdraví, ale také k velkým finančním úsporám pro zdravotnický i sociální systém,“ zdůrazňuje ředitel ÚZIS.

Zásadní roli v péči o seniory a chronicky nemocné již dnes hrají neformální pečující, především rodinní příslušníci. ÚZIS na základě nově propojených dat Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva práce a sociálních věcí odhaduje, že v domácím prostředí je dlouhodobě intenzivně opečováváno přibližně 32 tisíc osob. To odpovídá minimálně 9 milionům ošetrovacích dnů ročně, při širším započtení terénních služeb predikce naznačují až 33 milionů ošetrovacích dnů.

„Bez této péče by systém nebyl finančně ani personálně udržitelný. Pokud by byla nahrazena pobytovou nebo akutní lůžkovou péčí, náklady by byly řádově vyšší,“ uvedl prof. Dušek.

Demografické změny se promítají i do zdravotnického personálu. Významná část lékařů i sester je v důchodovém nebo předdůchodovém věku. U všeobecných sester je to zhruba 30 % kapacit, u některých oborů lékařů až třetina.

Pozitivní zprávou je navýšení kapacit lékařských fakult, které v posledních letech zvýšily počet absolventů téměř o 30 %. Ročně tak přibývá zhruba o 300–350 mladých lékařů více než dříve. Podobný program byl zahájen i pro nelékařská zdravotnická povolání, zejména sestry a zdravotnické záchranáře. Závažná je situace v oblasti dětské a dorostové psychiatrie. Počet dětí a adolescentů v pravidelné psychiatrické péči vzrostl od roku 2015 o více než třetinu, zatímco počet specialistů zůstává omezený a regionálně nerovnoměrný.

ÚZIS v posledních letech zásadně proměnil systém sběru a využití dat. Od roku 2014 byla vybudována infrastruktura Národního zdravotnického informačního systému, který dnes umožňuje detailní analýzy zdravotní i sociální péče. Klíčovým krokem je nyní přechod k datům v reálném čase, zejména prostřednictvím kmenových registrů, elektronických žádánek a plošného sběru laboratorních výsledků. *„Cílem je, aby data nesloužila jen ke zpětnému hodnocení, ale k aktivnímu řízení péče ze strany zdravotních pojišťoven. To je nezbytné pro udržitelnost systému v době, kdy nároky populace rychle rostou,“* uzavřel prof. Dušek.

Další informace, datové výstupy i záznam pořadu jsou k dispozici na webu ČT24. Datové výstupy ÚZIS k uvedené agendě naleznete na NZIP v tematické sekci Datová podpora pro predikce potřeb sociálních a sociálně zdravotních služeb.

<https://www.uzis.cz/index.php?aid=8743&pg=aktuality>